

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»
БІЛОСТОЦЬКА ПОЛІТЕХНІКА (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
КОЛЕДЖ САНТА-ФЕ (США)
ІНСТИТУТ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ (НІМЕЧЧИНА)
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САН-ПАУЛУ (БРАЗИЛІЯ)
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ТЕРНОПІЛЬ)
ДЕРЖАВНИЙ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИЙ ЗАПОВІДНИК
«ПОЛЕ ПОЛТАВСЬКОЇ БИТВИ»
ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Документно-інформаційні комунікації в умовах глобалізації: стан, проблеми і перспективи

**МАТЕРІАЛИ
VI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

25 листопада 2021 року

м. Полтава

АБРЕВІАТУРНА ЛЕКСИКА ДОКУМЕНТІВ: ЗАСОБИ ВІДТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Невпинний розвиток інформаційно-аналітичної діяльності у сфері документної комунікації активно сприяє утворенню значної кількості лексичних скорочень. Їх використання дозволяє економити мовні засоби, а відтак уможлиблює передавання більшого обсягу інформації за короткий проміжок часу. Саме тому адекватне відтворення іншою мовою україномовної лексики, і зокрема аббревіатур, набуває сьогодні важливого значення.

Дослідженням аббревіатур та проблемами їх перекладу опікувалося багато науковців-лінгвістів і перекладачів, зокрема А. Авраменко, С. Барбашева, Е. Бреус, Є. Волошин О. Гармаш Ю. Горшунов, К. Єльцов, С. Єнікєєва В. Карабан, В. Павлов, І. Рахманова, М. Сегаль, Х. Харт, Дж. Шеард та інші. Однак, не зважаючи на це, проблема вдосконалення засобів відтворення україномовних лексичних скорочень залишається актуальною й донині.

Одним із пріоритетних завдань сучасних кваліфікованих фахівців інформаційно-аналітичних структур, разом із пошуком інформації, її накопиченням, аналізуванням, створенням вторинної інформації, у тому числі й іноземною мовою, є «встановлення принципів декодування та кодування аббревіатур при переході від однієї мовної картини світу до іншої» [2, с. 199]. Термін «аббревіатура» походить від латинського слова *brevis* – короткий. Словник іншомовних слів подає таке тлумачення поняття *аббревіатура*: «Скорочення слова чи словосполучення, вживане в усному і писемному

мовленні; складноскорочене слово, утворене різними способами, а також загальноприйняті скорочення слів» [3]. Використання українських абревіатур іншою мовою (наприклад, англійською) передбачає оформлення їх кириличною або латинською графікою.

Розповсюдженим засобом відтворення іноземною мовою абревіатурної лексики україномовних документів є *калькування*. Використовуючи калькування, відтворюють не матеріальну форму лексичної одиниці, а тільки її значення та структуру [4, с. 245]. Калькування україномовних лексичних скорочень можливе на основі перекладу вихідного словосполучення з подальшим утворенням абревіатури з відповідних елементів, наприклад, англійського словосполучення, пор.: *ДКУД* (Державний класифікатор управлінської документації) – *SCMD* (State classifier of management documentation); *BAT* (відкрите акціонерне товариство) – *OJSC* (Open Joined-Stock Company); *ТОВ* (товариство з обмеженою відповідальністю) – *LLC* (Limited Liability Company); *ЗАТ* (закрите акціонерне товариство) – *SLC* (Superadded Liability Company); *ДРН* (Державний реєстраційний номер) – *SRN* (State reg-is-tra-tion number); *КПП* (Класифікатор промислових підприємств) – *IEC* (Indus-tri-al Enter-pris-es Classifier).

Менш поширеним засобом відтворення англійською мовою україномовних абревіатур є фіксація в складноскороченому слові кожної літери (записаної за допомогою кириличної графічної системи) знаками латинської графічної системи, тобто *транслітерація*, пор.: *УСБ* (Український соціальний банк) – *USB*; *ОСББ* (об'єднання співвласників багатоквартирних будинків) – *OSBB*; *ДСТУ* (Державний стандарт України) – *DSTU*.

Уводити до англійського тексту україномовні лексичні скорочення можна і без посилання на відповідні україномовні словосполучення та їхній переклад. Такі абревіатури зберігають кириличну графіку й вимову ініціалів за правилами української мови. Однак, *відтворення абревіатур в*

оригінальному вигляді, на переконання А. Казкенової, доцільне тоді, коли адресат може самостійно з'ясувати значення слова, необхідного для розуміння тексту чи його фрагмента. Чисельність подібних прикладів у мові не дозволяє розглядати такі лексеми комунікативними помилками, адже, навіть якщо у звичайному тексті існує зовсім невідоме слово, цей текст не вважають позбавленим змісту [1, с. 74–75]. Проте аббревіатури, відтворені в оригінальному вигляді, які подають без розшифрування, значно утруднюють сприйняття інформації.

Отже, аббревіатури україномовних документів потребують адекватного перекладу. Основними прийомами під час їх відтворення в українській мові є калькування, транслітерація та еквівалентний переклад (відтворення в оригінальному вигляді). Найбільш розповсюдженими варіантами відтворення лексичних скорочень є калькування.

Джерела та література

1. Казкенова О. К. Вмотивованість запозиченого слова. *Питання мовознавства*. 2003. № 5. С. 72–80.
2. Сітко А. В. Використання результатів контрастивних досліджень у перекладознавстві. *Наукові записки. Серія : Філологічні науки (мовознавство)*. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. Вип. 116. С. 199–203.
3. Словник іншомовних слів. URL: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Article=98&action=show> (дата покликання: 01.10.2021 р.).
4. Українська мова. Енциклопедія / [Русанівський В. М., Тараненко О. О., Зяблюк М. П. та ін.]. Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана, 2004. 824 с.